REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
Inserate
se primesc la Administrațiune Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
în Viena la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lessner, Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf.. Anton Oppelik. In Budapesta la A. V. Golberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsebet-korut).
Prețul inserțiunilor: o serie garmond pe o coloană 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXXI

GAZETA apare în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate oficiile poștale din întru și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov;
Administrațiunea, Piața mare târgul Inului Nr. 30. etagiu I. Pe un an 20 cor., pe șase luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul acasă: Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 80 Brașov, Miercuri 9 (22) Aprilie. 1908.

Extremele s'ating.

Multe s'au petrecut în cei șase zeci de ani de domnie ai Monarhului nostru. Urcându-se pe tron în anul, când a isbucnit revoluția interioară, Domnitorul împărăției acesteia a fost, ca puțini alții, în acea situațiune de a esperia cum, în cursul timpului, puterea împrejurărilor l'a făcut să vadă atingându-se estremele în modul cel mai neașteptat

Și nu numai ca simplu privitor din înălțimea tronului ni se prezentă Domnitorul, ci și ca unul, care însuși a intervenit adesea, făcând posibilă întâlnirea extremelor.

Intr'o noapte furtunoasă, când în interiorul purtătorului sceptrului Habsburgilor se deslănțuise o furtună și mai mare sufletească, cauzată de dezastrul dela Königgrätz, suveranul a chemat la sine pe Francisc Deak al Ungurilor și la mai puțin de un an după aceea s'a întâmplat necredibilul, că acel bărbat maghiar, care la 1849 fusese spânzurat *in effigie* ca rebel, refugiatul conte Iuliu Andrassy, a ajuns primul conzilier al lui Francisc Iosif I.

Și așa s'au ținut lanț surprizele de felul acesta până la cassarea din piața dela Buda a monumentului lui Iansky și așa mai departe cu mai multă și mai puțină grație.

Au fost momente, când lumea începuse a crede, că coroana recede pe toată linia și-și lasă perogativele sale cele vechi la dispoziția regimului oligarchic unguresc.

Din aceasta credință prea estremă și cutezată a fost deșteptată aceeași lume, când s'a găsit deodată într'o bună dimineață, după isprăvile nereușite ale lui Tisza al II-lea, față în față cu ministerul format și instituit în afară de parlament, prezidat de generalul Fejervary.

Peripețiile, prin care a trecut acest cabinet Fejérvary sunt prea cunoscute decât ca să mai riscăm a le reimprospăta publicului nostru cetitor.

Se zice, că în poporul nostru, după minunile dela 1867, s'a lățit credința, că Ungurilor li-a succes să pună mâna pe Impărat și să-l țină închis într'o peștere, făcând ca numai Craiul unguresc să domnească.

Ei bine, și poporul maghiar, după succesele luptătorilor pentru constituție și contra cabinetului Fejervary, a început a crede că Impăratul, care scăpase după părerea lui dela opreală, a ajuns iarăși să fie supus de Regele și că de aici încolo nimic nu va mai turbura apele constituției și a stăpânirei maghiare, devenită din unealtă a Vienei „stăpânire națională“.

Au trebuit să se convingă Maghiarii însă, că toate au un sfârșit, până și concesiunile coroanei făcute orgoliului național maghiar. Coroana a închis ochii multă vreme, dar când a văzut că pe conta aceasta cineva prea își ia nasul la purtare, a dat ordin colonelului de honvezi Fabritius să-i arate, că coroana ține încă la prerogativele ei de putere și nu vrea să le sacrifice pentru pofta nimănui.

Pe baza aceasta s'a încheiat și faimosul pact între coroană și coaliție. Dar poporul maghiar a fost și mai departe amăgit, că de acum trădătorii din periodul Fejervary vor fi spulberați și nimiciți.

S'au făcut încercări neputincioase de ai da în judecată. Rezultatul a fost însă că guvernul a trebuit să mărturisească, că a luat față cu Coroana angajamentul să nu se atingă de ei.

Astăzi pot să fie cu toții în clar despre intențiunile binevoitoare ale regelui față cu cei ce au servit interesul dinastiei sale în era Fejervary.

Printr'un act de grație împărătesc s'au destinat din casseta privată a monarchului trei sute de mii de coroane pentru de a veni în ajutorul acelor funcționari, cari au servit sub guvernul de „trabanți“ Fejervary regelui, înfruntând ocara și hula opoziției și cari deodată cu căderea cabinetului Fejervary au fost rămas pe drumuri.

Iată așa se întâlnesc extremele în această monarhie dualistă.

La jubileul „Gazetei“.

Onorată Redacțiune! Preoțimea română gr. catolică a tractului „*Făgărău*“ (întrunită în Sinodul protopopesc de primăvară) din incidentul jubileului de 70 ani al „Gazetei Transilvaniei“ pătrunsă de adânc devotament, venerațiune și recunoștință față cu întemeietorii ei, salută cu dragoste și admirațiune „Gazeta“, dorindu-i să'și serbeze cât de multe jubilee, ear Ilustrului Director îi urează viață lungă și fericită, tot cu lauri împodobită, pentruca prin rara-i erudițiune, sagacitate, abnegațiune și devotament să-o conducă încă mulți mulți ani, spre binele, prosperarea și fericirea neamului; ear pentru fondul înființând din incidentul acestui jubileu, trimite modesta sumă cotizată de *25 coroane* (douăzeci și cinci coroane).

Teaca, la 14 Aprilie 1908.

In numele preoțimei: *Ioanu Hossu*, adm. p-pescu, *Ioanu Moldovanu*, paroch și v.-ppu onorar. *Teodor Domșia*, paroch gr. cat., *Toma Aurel*, par., *Ioan Câmpianu*, preot gr. cat., *Simeon Pintea*, parochul Ocniției, *Simeon Chibulcutean*, preotul Cosmei, *Ioan Macavei*, parochul Archiudului, *Petru Jora*, preotul Fărăgăului, *Constantin Ruș*, preotul Gosmușiului, *Vasilie Harsia*, preotul Milășielului, *Dumitru Căliman*, preotul Craifalăului, *Ioan Miclea*, preotul Orosfaia, *Iosif Stupinean*, preotul Stupinului.

Reghin, *în Dumineca Floriilor*, anului 1908. — Din incidentul jubileului de 70 de ani al Reginei ziaristicei noastre „Gazeta Transilvaniei“ mă alătur și eu cu drag la numeroasele felicitări sosite din toate colțurile locuite de Români, și rog pe Atotputernicul ca să-i dee încă mulți ani de viață spre fala și mândria neamului român!

Trăiască Directorul ei! Trăiască redactorul și colaboratorii ei.

Ca semn de simpatie trimit pentru „Fondul jubilar“ suma de *20 (douăzeci) coroane.*

Sever de Barbu,
secretar de bancă.

Salutul pressei române.

„Luceafărul“ revistă ilustrată pentru literatură și artă, ce apare în Sibiiu în anul VII-lea, publică în Nr. 8 dela 15 Aprilie 1908 un articol despre „Jubileul Gazetei“ cu portretele directorilor foaiei: Barițiu, Iacob și Aurel Mureșianu, în care zice între altele:

...»Noi, cari ne-am smuls în pripă din dibuirile dureroase ale unui trecut de istovire a tuturor forțelor, avem totuși titlul frumos de mândrie, că dintre neamurile acestei țări putem arăta cel mai vechiu organ de publicitate. Și e mare importanța acestui fapt. Ori cine își poate da seamă cât de grea, cât de spinoasă e calea ziaristicei noastre. Vedem cu toții cum în zilele noastre, după o muncă de jumătate de secol, după răspândirea unui interes mai viu cultural, cât de greu se desfășură viața ziaristicei. Cât de ingrată e meseria bietului gazetar și, în schimb, ce factor hotărâtor e în viața publică un organ de publicitate. Ne putem închipui rostul unei gazete înainte cu șapte decenii. Cărturarii acestui neam îi puteai număra pe degete, iar rândurile bieților iobagi chinuiți se frământau de durerile traiului zilnic feriți de orice creștere culturală. Preoții noștri erau singura tagmă împrietinită cu cartea, ei sloveneau cărțile bisericești și se îndeletniceau arare cu »meșteșugul slovei«, înfățișând toate greșurile cinstite ale începutului... In aceste zile de frământare, când la școala din Blaj abia se lămureau zorii unor zile mai bune, la anul 1838 — 15 Martie, a scos tânărul cărturar, George Barițiu cel dintâi număr al »Gazetei de Transilvania«.

Vorbește apoi despre „Foaia literară“, numită mai târziu: „Foaie pentru minte, inimă și literatură“ la care colabora și Andrei Mureșianu „al cărui glas de tulnic turnă în versuri puternice nădejdile vremei“ — și încheie așa:

Câte schimbări nu s'au perindat dela aceste timpuri până în zilele noastre!

In curs de 70 de ani »Gazeta Transilvaniei« trecută cu vremea sub conducerea lui *Iacob Mureșianu* și a actualului director *Dr. Aurel Mureșianu* a îmbrățișat toate problemele vieții noastre publice. Alături de discuțiile, cari tratau chestiunile de politică militantă, acest organ a urmat mai departe programul începutului cultivând și partea literară, chiar după încetarea »Foii pentru minte«.

Colecția celor șaptezeci de volume cuprinde istoria tuturor frământărilor, cari au sbuciumat poporul nostru în cea mai importantă epocă. Dela paginele înegrite cu tiparul greoiu al slovelor chirilice și până în zilele noastre *„Gazeta Transilvaniei“* înfățișează povestea neamului românesc, accentuează aspirațiile acestui popor asuprit și luptă cu cinste pentru credințele unor oameni cu sufletul curat.

Pentru această muncă de idealism, pentru truda și stăruința îndelungată va fi pomenit totdeauna în istoria noastră culturală acest vrednic organ de publicitate.

Congresul socialist din Budapesta. Duminecă s'a început în Budapesta congresul general al social-democraților. Congresul s'a deschis la orele 9 dimineața. Prima zi a congresului a trecut cu verificarea mandatelor din provincie și cu constituirea biroului. Luni s'au început desbaterile.

Printre socialiști e mare agitație, din cauză că poliția a interzis ținerea congresului junilor muncitori pe motiv că ucenicii stau sub disciplina maeștrilor, prin urmare ei nu pot ținea congrese. Din această cauză s'a convocat pentru eri după amiazi o întrunire de protestare.

Discursul lui Iswolsky și pressa austriacă. Ziarul »Fremdenblatt«, comentând discursul ministrului Iswolski, zice: ministrul de externe al Rusiei dorește o Rusie mare, dar o Rusie a cărei putere nu caută nici un conflict. Se poate privi cu încredere desfășurarea ulterioară a politicei rusești atunci, când ea este condusă după asemenea principii. D-l Iswolski a insistat și cu hotărâre asupra declarațiunei că menținerea păcei și armoniei în concertul balcanic al puterilor este principiul superior al politicei sale în orient. Profețiile pesimiste făcute acum în urmă, spunându-se, că prin proectul căilor ferate sandjacale întreaga cestiune orientală a luat un drum periculos, că o dislocare va urma necesarmente în acordul austro-rus și că concertul puterilor va fi distrus, se vor arăta acum, după declarațiunile ministrului de externe rus, complect greșite. Și d-l Iswolsky se asociază la concepțiunea generală europeană, că Austro-Ungaria a avut dreptul să ceară concesiunea de drum de fier în Sandjac și că această cestiune a căilor ferate macedonene a perdut în mod definitiv avuitatea ei.

»Fremdenblatt« se declară de acord cu d-l Iswolsky asupra faptului, că principala preocupațiune a puterilor trebuie să rămână aducerea urgentă la îndeplinire a reformelor și declară că Austro-Ungaria este gata a adopta orice cale ce s'ar dovedi, că atinge scopul urmărit de reforme. Oficiosul vienez termină zicând: Armonia politică în cestiunile balcanice între cele două puteri rezultă în chip natural din faptul, că am lucrat de comun acord cu Rusia de mai bine de zece ani pe acest important tărâm al politicei europene și din această cooperare a rezultat și o concepțiune analoagă în a privi cestiunile balcanice; noua afirmare a acestor fapte de către d-l Iswolsky este o nouă și puternică garanție pentru activitatea folositoare a concertului european în cestiunea balcanică pe viitor; vom face totul pentru a ne îndeplini menirea în acest concert tinzând la realizarea reformelor macedonene și la asigurarea păcei.

Reforme militare în Rusia. Agenția Westnik spune că comisiunea Dumei pentru apărarea națională a mântuit și cu desbaterea proiectului depus de ministrul răsboiului în cestiunea contingentului recruților pe 1908.

Comisiunea, în general, s'a pronunțat pentru aprobarea contingentului fixat de ministru, făcând numai mici modificări. Comisiunea a exprimat dezideratul, ca 15 milioane oameni din triburi, actualmente nesupuși obligațiunei serviciului militar, să fie impuși la aceste obligațiuni. Comisiunea a arătat de asemenea, necesitatea de a se supune serviciului militar Finezii, după legile generale ale imperiului.

Din camerile române.

Sâmbătă seara s'au închis, precum știm, corpurile legiuitoare române prin mesagiul regal, publicat în numărul nostru de eri. Sesiunea încheiată a fost foarte mănoasă, căci în timp relativ scurt s'au discutat, îmbunătățit și votat cincisprezece legi organice de o deosebită importanță pentru bunăstarea și prosperarea țării.

Dintre proiectele de legi, cari s'au votat în ultimele ședințe, relevăm următoarele: *proiectul de lege pentru împărțirea consumului total de petroleu lampant între distilăriile din țară.* Iată în trăsături generale dispozițiunile acestui proiect.

Prin acest proiect se împarte cantitatea de petrol lampant, ce se întrebuințează în țeară, între toate fabricile, mari, mijlocii și mici. Celor mari li-se dă o fracție mai mică din totalul ce produc, celor mijlocii mai mare și celor mici și mai mare. Pricina e că petrolul lampant costă

cu atât mai mult pe fabricant, cu cât fabrica e mai mică. Cei mari se vor despăgubi exportând mai mult.

S'a pus însă condiția ca toate fabricile să producă petrol regulamentar și celor, cari nu vor avea instrumentele trebuitoare spre a face petrol curat, nu li-se va îngădui a-l vinde.

Legea ia măsură de a fixa prețul cu care fabricanții să vânză petrolul lampant la desfăcători căci, scăpându-i de Rockefeller nu vrea să-i îngădue a se înțelege și a hotărâ un preț prea urcat. Acest preț se va alcătui din două: una, care va fi costul de producere și câștigul fabricantului și alta prețul ce vor plăti pe petrolul brut. In adevăr, guvernul nu vrea ca fabricanții să se înțeleagă și să coboare prețul țițeiului; căci dela sporirea câtimei acestuia, atârnă dezvoltarea industrii întregi. Prin măsura aceasta la fixarea prețului de lampant, fabricanții nu au nici un interes să scază prețul țițeiului.

Petrolul lampant care se exporta, benzina, rămășițele de petrol pentru ars, rămân libere, poate fiecare să le vânză cum va poftì.

Deoarece în țară nu sunt destule depozite și din această pricină consumarea petrolului se întinde prea puțin, guvernul va înființa el depozite, unde nu sunt și astfel consumul intern, care e prea mic (36.000 de tone), va crește și va ajunge la înălțimea celui din țările civilizate ca Belgia, unde e de mai multe ori pe atâta.

*

In discuțiunea generală la *cameră*, dep. *Georghiu* a făcut istoricul desvoltărei industriei petrolifere, vorbind despre activitatea societăței »Steaua Română« și despre înființarea societăței româno-americane. Dupăce au încercat să pună mâna pe terenurile petrolifere ale statului, Americanii au cumpărat terenuri particulare, spunând că nu au alt scop decât să contribue la mărirea producțiunei noastre de petrol. După doi ani însă, Americanii și-au dat pe față intențiunea de a ruina pe producătorii noștri, cumpărând scump țițeiul și coborând în acelaș timp prețul petrolului lampant. Oratorul arată mijloacele, prin cari societatea »Standard Oil« s'a dezvoltat în America. Insuși președintele Roosevelt a luat măsuri serioase împotriva acaparărei și mijloacelor necorecte cu cari lucrează această societate. Dacă i-am lăsa ca la noi să-și urmeze procedeurile, ar fi să consacrăm ruina industriei noastre petrolifere. Voiu vota cu plăcere acest proiect de lege.

Dep. Al. *Șmelț* vorbește în acelaș sens.

Ministrul Em. *Costinescu* zice că scopul guvernului este foarte clar și după discuția urmată se vede c'a fost înțeles. Voiu fi deci scurt. Americanii zic: »America a Americanilor«, — noi zicem »România a Românilor!« Deci nu vorbe multe, ci fapte.

Anul trecut s'a exportat de zece ori mai mult petrol decât s'a consumat în țară. Deci industria petroliferă este o industrie de export, pe care trebuie să o protejăm, căci ea îmbogățește țara. »Standard Oil« a inceput o concurență ruinătoare, care să silească pe toate celelalte societăți să capituleze, pentru ca să le absoarbă. Așa a făcut în America, așa a început să lucreze și la noi. Socoteala e simplă: petrolul brut costă 4 lei 50 suta de kgr. petrol lampant. Cum e cu putință să se vândă petrolul distilat cu prețul celui brut? Care e consecința acestei concurențe ruinătoare? Fabricanții vor fi ruinați și întreaga această industrie va fi în mâna unui singur om, care o va putea închide sau deschide după cum interesele lui o cer! Aceasta e primejdia cea mare, pe care trebue să o denunțăm țărei.

»Standard Oil« a pus stăpânire pe comerciul de petrol al Germaniei. Toată lumea economică de acolo caută să scape de acest monopol, vătămător intereselor comerciului german. Interesele noastre sunt și mai mari, fiindcă noi avem nu numai comerciu, ci și industrie petroliferă. Exportul nostru de petrol se face de rafinerii. De aceea »Standard« s'a înverșunat împotriva rafineriilor, căutând să le distrugă. Dacă e vorba de monopol, mai bine să se facă monopol în folosul țării, decât în al americanilor!

Discuția se închide și proiectul se votează unanim.

*

Senatul a votat și adoptat între altele Sâmbătă următoarele proiecte de legi, admise de adunarea deputaților: pentru modificarea unor dispozițiuni din statutele creditului funciar rural; pentru chemarea sub drapel a contingentului 1909; pentru distribuțiunea petrolului lampant la diferitele distilerii din țară: pentru repartiția excedentului bugetar al exercițiului 1906—907; pentru declararea de utilitate publică generală expropierea unor terenuri din portul Brăila.

Inmormântarea gener. Haralamb.

București, 7 Aprilie v.

Duminecă a avut loc ceremonia înmormântării fostului locotenent domnesc, generalul Nicolae Haralamb. Rămășițele pământești ale generalului Haralamb se aflau depuse într'un sicriu de zinc, în biserica Sfântul Gheorghe Nou. In fața catafalcului se aflau două coroane frumoase de flori naturale, una din partea M. S. Regelui cu inscriptia: *„Viteazului soldat și credincios sfetnic“*, și alta dela A. S. R. Prințul Ferdinand. Apoi: din partea ministerului de războiu, consiliului de miniștri, Academiei Române, ofițerilor reg. 10 artilerie, clubului regal, familiei N. Glagovanu, Senatului, Clubului ofițerilor în rezervă, Comunei București, Prefecturei poliției Capitalei, familiei Bertolla etc.

Pe câteva perinițe în fața cosciugului erau expuse decorațiile generalului, printre cari: Marea Cruce a Ordinului Carol I, Marea Cruce a Stelei României, Trecerea Dunărei, Sfântul George (rusesc), Virtutea militară și altele.

Serviciul religios a fost oficiat de I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei. Cortegiul porni pe strada I. C. Brătianu, apoi merse pe bulevardul Academiei, calea Victoriei, str. Carol, calea Rahovei și 11 Iunie, îndreptându-se spre cimitirul Bellu, unde s'a făcut înmormântarea. Cordoanele erau purtate de d-nii: Dim. Sturdza presidentul consiliului, general Vartiade, Dimitrie Ghica fost ministru plenipotențiar la Atena, M. Pherechyde, general Al. Averescu ministru de războiu și V. G. Morțun ministru lucrărilor publice.

D-l general *Coandă*, inspectorul general al artileriei, din partea armatei, a povestit — în câteva cuvinte frumoase — viața generalului Haralamb, viață care a fost un șir de fapte mari: ca oștean, ca ministru și ca locotenent domnesc.

D-l D. *Sturdza* prezidentul consiliului a vorbit în numele guvernului. Primul ministru a arătat cum generalul Nicolae Haralamb, următor voinței întregei națiuni române, a adus la îndeplinire unirea principatelor sub cârmuirea unui domnitor străin. In locotenenta domnească, spune d-l Dimitrie Sturdza, generalul Haralamb a ocupat locul de frunte și grație energiei și tactului său, țara noastră a ajuns acolo unde este astăzi.

Pentru meritele sale națiunea română i-a făcut onoarea lăsându-i să citească el în parlamentul țărei, jurământul pe care domnitorul Carol l'a făcut atunci când a pus piciorul pe pământul țărei noastre.

Acesta a fost visul întregei națiuni și atunci când generalul Haralamb l'a văzut realizat s'a retras din viața politică. Cu toate acestea în două ocaziuni, când țara a avut nevoie de sprijinul său el a răspuns în grabă. In războiul pentru independență a dat dovadă de multă vitejie, conducând artileria română.

Primul ministru a terminat spunând că memoria generalului Nicolae Haralamb va fi în veci neuitată și istoria țărei îi va da locul de onoare.

D-l Costescu-*Comăneanu* vice-prezident al Senatului, din partea Corpurilor leguitoare, a exprimat părerile de rău ale reprezentanților națiunei pentru marea pierdere ce o încearcă țara prin moartea generalului Haralamb.

La ora 5 jum. cortegiul a ajuns la poarta cimitirului Șerban Vodă (Bellu). Când cosciugul a fost ridicat de pe car, batalionul de vânători a prezentat arma. Apoi cosciugul purtat de 6 ofițeri, a fost dus la cavoul anume construit de Primăria Capitalei. Din garnizoana Capitalei au luat parte trupele de vânători, dorobanți, artilerie și roșiori. Parada militară a fost comandată de d-l general M. Boteanu. La înmormântare a luat parte foarte multă lume.

ȘTIRILE ZILEI.

— 8 Aprilie.

In procesul de pressă, ce s'a intentat pentru o poezie publicată în *„Gazeta Transilvaniei«*, Nr. 161 (1907) sub titlul *»Limba noastră românească«*, autorului, d-lui *Ioan Rodina*, colaboratorul nostru extern, s'a fost adus cum știm din partea tribunalului din Târgul Mureșului la 18 Februarie a. c. sub Nrul 1408/1908 deciziunea, că nefiind caz de urmărire cercetarea se suspendează. Contra acestei deciziuni procurorul a făcut recurs. In urma recursului lui tabla regească (curtea de apel) din Târgul Mureșului a decis, că primește motivele aduse pentru suspendare de către senatul de acuză al tribunalului regesc, iar recursul procurorului îl respinge. Decisiunea tablei poartă data de 12 Martie Nr. 476/1908 și a fost comunicată în zilele acestea d-lui Rodina.

Mizeria printre Românii macedoneni. Din Salonic se scrie »V. N.«: Pe zi ce merge, nesiguranța în interiorul țării, în loc să scadă, crește. Oamenii cu dare de mână își transportă domiciliul în orașe, de unde și scumpirea traiului. Cu toate că armata depune multă sârguință întru urmărirea bandelor și stârpirea răufăcătorilor, totuși, dată fiind groaza inspirată de comiți și antarți, întreținerea continuă a organizațiunilor grece și bulgare, locuitorii ies cu frica în sân la munca câmpului. Cei cari duc cele mai mari mizerii sunt Românii. Nu exagerez, dacă afirm că în Meglen sunt sate unde multe familii mâncă odată pe zi. Ca să-și aline foamea, fierb diferite ierburi, și se hrănesc. Nu vorbesc de acelea a căror bărbați au fost, fie închiși, fie omorâți. Ți-e milă să faci — ca Român — vr'o călătorie în acele sate. Ți se pare c'ai avea o parte din răspunderea acestei stări, care în realitate e adusă de forța împrejurărilor. Asemenea, ținutul Caraferia, unde majoritatea Românilor se ocupă cu chiragilîcul și cu păstoritul, e foarte deprimat. In ceilalți ani, îndată ce venea primăvara, fie-care se ocupa cu munca. Acum toți stau pe la casele lor și nu îndrăznesc să se angajeze sau să meargă cu caii de frica antarților. In timp de un an de zile s'au făcut atâtea măceluri în ținutul acesta, s'au omorât peste 70 Români. Ce o să facă, nici ei nu știu.

Curs de stupărit în Gödöllő. La stupina statului Gödöllő se țin și in anul acesta șase cursuri de stupărit, și anume: Din 4—24 Mai pentru micii economi, din 1—14 Iunie pentru codreni, din 16—28 Iunie pentru preoți, din 2—22 Iulie și din 25 Iulie până la 15 August pentru învățători, și din 18—31 August pentru femei. La fiecare curs vor fi admiși câte 20 de ascultători, cari în timpul cursului vor primi și întreținerea gratuită, iar celor cari vor dovedi în rugarea pentru primire, că sunt lipsiți de mijloace, li se vor restitui și spesele de călătorie. Rugările provăzute cu timbru de 1 coroană, adresate ministrului reg. ung. de agricultură, sunt a se subșterne prin autoritățile superioare (consistor, oficiul silvanal), iar rugările economilor prin antistiile comunale, cel puțin cu o lună înainte de a se începe cursul respectiv.

Femeie polițistă. Din Lipsca se anunță că acolo face mare senzație intrarea primei femei în poliția orașului Lipsca. Mai toate ziarele persiflează această numire.

Un nebun într'o lojă princiară. Pe când se reprezenta Sâmbătă piesa »Surorile«, la teatrul curței din Wiesbaden, apăru în loja princiară, un domn cu pieptul plin de decorații și elegant îmbrăcat. El se dădu drept marele duce Alexandru al Rusiei și pofti în lojă pe directorul teatrului. Câteva minute știrea a făcut senzație pe scenă, între artiști, până ce s'a constatat că e vorba de un cunoscut muzicant, care își pierduse mințile.

Un milionar birjar. Milionarul Wanderbild a ajuns la ideea excentrică de a se face birjar. El voiește să introducă un serviciu de transport între Londra și Brighton, anunțând că va conduce în persoană caii trăsurilor. Orice persoană, în schimbul unui bilet, poate face călătoria între cele două orașe sus numite. Nefiind decât un mijloc de a-și alunga splenul, milionarul Wanderbild, a limitat slujba sa de birjar până la 1 Iunie, cu începere dela 4 Maiu a. c.

Răspuns la raportul d-lui Anton Domide.

In numerii din urmă 76 și 78 a. c. a »Gazetei Transilvaniei« s'a sulevat afacerea d-lui Anton Domide fost profesor la preparandia din Gherla. Atât în protestul atât de necuviincios a câtorva învățători cât și în raportul final a d-lui Domide le place și unora și altora a-l prezenta pe acest din urmă, publicului român, ca pe un martir național, care a căzut jertfă stărilor abnormale din Gherla. Eu nu vreau să trag la îndoială bună credința și intențiunea curată a nimănui, dar cutez a-mi exprima convingerea, că dacă cauza neamului nostru n'a avut si n'are decât astfel de luptători și martiri, atunci e perdută cu totul. Pentru ce o afirm aceasta, se va vedea din cele următoare, în cari trebue să rup vălul „de pe naționalismul acesta mistificat, care mie mi-se pare că nu e mai puțin stricăcios cauzei naționale ca pretinsele păcate. ce dl Domide vrea a le atribui Gherlenilor.

Inainte de toate rog pe dl Domide să declare ulterior publicului român, că în raportul său final a uitat a aminti, că d-sa, înainte de a se începe investigarea dispusă pe baza plângerii elevilor, a denunțat institutul la ministrul de culte, că n'ar corespunde din punct de vedere patriotic. Să spună domnul Domide, că a zis aici în Gherla, când i-s'a imputat această faptă, că va declara înaintea Excelenței Sale Episcopului diecezan, când va merge la el, că el n'a denunțat, și când ar fi putut-o face temându-se, că i se va arăta documentul, a renunțat a face acea declarație. Să spună mai departe, că înaintea elevilor, în clasă a declarat, că dacă va merge el dela institut, așa se va risipi acesta, că nici piatră pe piatră nu va rămânea, întocmai cum s'a risipit Ierusalimul. Pe ce bază a afirmat-o aceasta nu știu. Poate a avut informații de sus. Și toate aceste le-a făcut acel domn Domide, care în adunările românești își bătea pieptul, să-l audă din cea parte a Românismului. Incât se pot aceste uni, judece publicul nepreocupat.

Aducă-și apoi aminte dl Domide, că cu ocaziunea concertului său ultim, — ce-l amintește și în raportul său final atacând într'un mod atât de bădăran pe colegii săi, cari au luat parte și despre cari și eu cred că s'au uitat de el, când au mers la acel concert, cu toate că au cunoscut procedura d-lui Domide — a ținut un toast înflăcărat, pentru ce redactorul foii »Szamosvölgye« a voit să-l atace în foaie, ceeace el auzind l-a rugat să-i dee pace acum, căci numai în stare turmentată a vorbit astfel.

Să-și aducă apoi aminte dl Domide, că elevii cari ședeau la el în cvartir și erau în cea mai intimă legătură cu el — ceeace, deși nu știm atâta pedagogie cât d-sa, totuși cred că nu e admisibil — au mers, lipsind dela oare, la inspectorul reg. în Dej și i-au spus, că limba maghiară se propune la preparandie românește, din limba română se fac ocupări despre »Mama lui Stefan cel Mare« și »Sobiesky și Românii«, în cari se cuprind idei contrare statului. La a cui sfat au făcut aceasta, nu vreau să caut.

Pentru a ajunge la gloria de martir eu cred, d-le Domide, că trebue tărie, statornicie și intențiuni curate și martiriul să te ajungă pentru fapte nobile.

Dacă ai vrut să ieși în public cu cauza d-tale, pentru ce nu ai tăria a publica acusele, pentru cari ai fost dimis, ca publicul să se poată convinge despre nevinovăția martirului? Ai cugetat doară, că vei mistifica lucrurile fără a-ți răspunde cineva, căci așa ar fi fost datina în Gherla? Cu părere de rău însă, revoltat în sufletul meu de mistificarea faptelor și provocat prin însăși procedura d-tale în interesul adevărului și a bisericii, a cărei credincios și servitor sum, pe care d-ta vreai să o hulești și în public, mă simt dator a rupe cu datina de mai înainte și a nu suferi, ca și pe nedreptul să ne ataci. Drept aceea voiu aduce la cunoștința publicului român, la care atâta apelezi, cauzele dimiterii, ca acesta să se convingă, că ești martirul păcatelor d-tale și nu a altora.

Voiu expune deci pe scurt cauzele, pentru cari ai fost lipsit de oficiu așa, cum le știu deja toți în Gherla:

1. Așa știm, că s'a dovedit în decursul procesului disciplinar, că ai vătămat religiunea și biserica înaintea elevilor. Aceștia au mărturisit, că le-ai zis, că popii îl îmbracă pe Dumnezeu în nădragi roșii husărești și-l fac mai puternic decât este, că ideea despre Dumnezeu e falșă, căci nu-i ființă supremă, ci trebue căutat în natură. Unui elev, care ți-a zis, că v'a merge să se mărturisască, i-ai zis: să meargă, căci cu atâta îi stropșește mai tare pe profesori, etc. Și sunt alte multe de cari ca și de aceste te cuprinde (greața) disgustul, când le auzi.

2. Vei fi știind apoi d-le Domide, că despre superiori ai folosit atari epitete, cari Consistoriul a hotărât, că nu convine cu demnitatea lui, să le reproducă? Pe colegi i-ai numit: fleanduri, porci, măgari. Inaintea elevilor, deși afară din clasă, ai zis, că vei da pălmi unui coleg, să'i sară ochii.

3. N'ai cruțat nici pe elevi. Nu le-ai știut da epitete mai frumoase decât: fleanduri, troageri, slujnice, bulendre, moașe sătești și alte multe, cari bunul gust mă oprește a le reproduce. Și aceste numai în interesul adevărului le reproduc și să vadă publicul până unde merge cultura d-tale, care în continu ne-ai imputat noauă cultură de finanț, necultura, ba într'un mod atât de puțin cult si aderenții d-tale dela Cluj. Să se vadă apoi cine a batjocorit

elevii, despre cari susțineai că »cei cu rochie« le stârpesc orice ambiție.

4. Vei fi știind apoi, că s'a adus un punct despre călcarea datorințelor de profesor. Elevii au mărturisit, că i ai provocat să facă grevă contra d-tale, zicâ du-le: nu vedeți voi cât de urâți îmi sunteți, că nu mă pot uita la voi. Au mărturisit apoi, că ai băut cu ei în birturi, acolo ai jucat înaintea lor, i-ai condus la crâșme dubii, pentru conturbarea liniștii a-ți fost admoniați și de poliție. Pe coriști i-ai ațâțat, să bată pe elevi »să-i lase întinși numai să nu-i omoare«.

5. Ai ațâțat elevii la călcarea legilor școlare. Le-ai ținut oare întregi, în care i-ai ațâțat, i-ai cercetat la cvartire îndemnându-i la grevă contra profesorilor, cari nu-ți conveniau și promițându-le că, dacă vor fi eliminați, îi vei așeza la preparandii de stat.

6. Ai încasat taxe necompetente abstrăgând dela aceea, că nu ți s'a adus acusa cu »mensa« elevilor.

Iată dară d-le Domide, că după cum știu eu aceste sunt acusele ce ți s'au adus și pentru cari ai fost destituit. Aceste le-ai știut și d-ta, căci ai copia deliberatului, dar nu le-ai publicat în interesul bine priceput al d-tale. Aceasta în urmă o pricepem, dar nu pricepem pentru ce ataci pe alții pentru a-ți acoperi păcatele.

Aceste sunt cauzele adevărate, pentru care a fost destituit fostul profesor Anton Domide, în care la începutul activității sale mulți oameni de bine și-au pus mare încredere, ba poate prea mare și aceasta împrejurare se poate, că i-a grăbit ruina. După aceste judece oricine: se mai putea suferi la un institut oarecare?

Le-am publicat aceste, ca să se convingă publicul român nepreocupat despre adevăr și să nu judece și pe nedreptul Gherla. Va fi având și Gherla scăderile sale ca multe alte centre, dar, dacă e convins publicul român, că le are, trebue să fie convins și despre aceea, că după rețeta d-lui Domide și cu mijloacele întrebuințate de el nici când nu se vor delătura. Un astfel de procedeu altcum cred, că e departe de caracterul poporului român. De unde și dela cine l'a învățat el însuși, eu nu știu. El poate va fi știind. Și cred, că e în interesul cauzei, ca publicul să nu pǎrtiniască atari mijloace, cari sunt contrare moralei.

Inainte de a încheia nu pot trece cu vederea raportul final al fostului profesor, căci mulți cetindu-l fugitiv vor crede, că toate sunt drepte, ce le scrie și singur a d-lui Domide e meritul, că preparandia stă acum mai bine și ca răsplată acum a fost dimis din oficiu.

E adevărat, că s'a dedicat și institutului și a conlucrat mult la progresul în studii, dar a stricat moravurile și disciplina în institut, care nici când nu se poate recompensa prin progresul unilateral.

Că s'au întrodus manuale corăspunzătoare cred, că nu e meritul D-sale, căci aceste se impun prin forurile mai înalte. Poate că atâta merit are, că despre manualele ce s'au folosit și se folosesc și azi în gimnazii și sunt aprobate, a zis elevilor, că: sunt niște traduceri popești a unor oameni inconștii.

E frumos, că și prin coregerea temelor din matematică i-a învățat pe elevi a concipia, cât să poată scrie articlii destul de slabi prin gazete, dar eu cred, că esercițiul acesta și-l vor fi câștigat la alte studii. Și apoi a scrie articlii se poate în diferite forme.

E adevărat, că a înființat reuniune de cântări și a adunat elemente foarte periclitate, dar nu e adevărat, că cineva nu l'ar fi lăsat să cânte în biserică. Că nu i-au lăsat coriștii și coristele în cor cu teologii, ca pre aceștia să-i incomodeze, cred, că nu e de mirat. Mă mir apoi cum a și așteptat d-l Domide, ca preoțimea să se prezinte la concertul lui după cele ce a făcut. Că buchetul ofițerilor respective ofițerului de husari, etc. il i-a drept premiu, e chestie de gust.

Muzeul nu d-lui l'a creat, cum zice, ci l'a aranjat. Obiectele din muzeu cea mai mare parte sunt din donațiunea Mult On. d. Demetriu Dragoș vprt. on. în Băiuțiu, celelalte sunt plătite prin direcțiunea prep. Și acele cari D-sa le-a umplut i s'au plătit.

Că a ținut conferințe la adunările învățătorești, e adevărat. Rezultatul s'a dovedit la adunarea din Minthiul Gherlei a. tr. unde d-l Dărăban înv. la școala gr. cat. din Cluj, acela care mai bine îi pricepe munca, și care și-a însușit mai multă cultură, a strigat: »jos cu revereanda«.

Mai caracteristică e mărturisirea de sub p. 12 din raport, care recunosc că va fi sinceră. »Am zis și către cel mai sărac cu duhul, că »ca D-ta nu e mai cuminte nimeni«, ba »am tractat cu ei mai ca cu Nero zicând, că poporul îi admiră«. O caracterizare mai nimerită nu putea să-ți facă nimeni, d-le Domide. Aceasta lozincă te-a condus bag' samă în toate acțiunile. Nu știu de unde a-i împrumutat'o, dar trebue să te convingi, că cu fățărnicii și lingușiri nu poți duce nici un lucru la bun sfârșit. Și e dureros, când cineva se folosește de atari mijloace și când e vorba despre cele mai sfinte lucruri, ideale, compromițându-le în forma aceasta.

Ca de încheiere rog pe d-l Domide să nu nege numai simplamente faptele după datină, ci să și probeze, ceeace afirmă. Prin mistificarea lucrurilor, negarea faptelor tot nu va ajunge la rezultatul dorit, căci adevărul tot se descopere mai iute sau mai târziu. La aceea nu se cugete. că vom tăcea și vor lăsa să ne atace biserica și instituțiunile și chiar credința. Tonul acel dur al D-sale și aderenților săi nu-l vom urma, căci n'avem cultura lor, dar în altă formă vom face să iasă la lumină adevărul.

Gherla, la 20 Aprilie 1908.

Dr. Vasile Moldovan,
prof. de teol.

Nota Redacțiunei. — După principiul ce l'am avut in totdeauna să fim drepți, nepărtinitori pe cât stă în putința omului, mai ales în cestiuni de interes public național, am dat loc răspunsului de mai sus la motivele desfășurate în coloanele foaiei noastre, de către dl profesor Anton Domide, cu privire la actul „deliberării“ (demisionării) sale din postul ce l'a ocupat până acum la pedagogiul din Gherla.

Motivele au dat espresiune prea înfocată mâhnirei firești a celui ce se crede persecutat și nedreptățit. Răspunsul profesorului de teologie Moldovan, adresat și învățătorilor din Cluj, cari au protestat pentru Domide, se exprimă sub forma apărării prestigiului autorității superioare și a celor atacați prin protest și motive, o amărăciune tot așa, dacă nu încă și mai mult pronunțată, în contra acelui, care turbură cvietismul Gherlanilor, cu pretinsele sale aluri de martir, care a căzut jertfă stărilor abnormale.

Dr. V. Moldovan răspunde foarte prelung, luând asuprăși greaua misiune de a spăla harapul, despre care însuși recunoaște, că din păcate își are și el păcatele sale, cari sunt atât de cunoscute publicului nostru, încât acesta poate fi ușor cucerit în favorul d-lui Domide. De aceasta se teme dl Moldovan și vrea să prevină, dar o face cu oare care mulțămire, că îi se dă în cele din urmă ocazia de aș varsa necazul față cu omul ce ia turburat și i-a neliniștit așa de mult timp de trei ani pe Gherlani.

D-l Moldovan recunoaște că în acest timp, Domide s'a dedicat institutului pedagogic și a contribuit mult la progresele realizate. Prea tare se vede însă intențiunea d-sale de a micșora meritele lui Domide, ceea-ce nu prea insuflă încredere în aserțiunile sale. Poate să aibă dreptate că Domide ca fire impulsivă va fi făcut și greșeli, și că procedeul lui nu este potrivit pentru ajungerea scopului. Dar cu toate ce le zice despre Domide nu are nici o legătură logică afirmarea sa, că acest zelos, inteligent și stăruitor profesor ar fi un denunțiant. Așa ceva nu putem nici decum crede și ar fi prea de tot trist dacă s'ar putea adeveri.

D-l Moldovan amestecă lucruri grele cu lucruri foarte mărunte și de aceea este foarte greu a te orienta asupra celor ce le înșiră. D-l Moldovan a luat, cum ziserăm, sarcina grea de a scoate pe autoritate față cu acuzările lui Domide, din încurcătură. Cum de autoritatea numai după trei ani găsește pe acest profesor netolerabil, cu toate meritele sale, ce nu se pot nega?

Dorim să se facă lumină, și să se constate cât mai curând deplinul adevăr!

Bibliografie.

Ierarhia și mitropolia bisericei române din Transilvania și Ungaria de V. *Mangra*, a apărut în tipografia archidiecesană din Sibiiu zilele aceste în broșură, conținând pe 127 pagini un șir de articuli retipăriți din »Tel. Român«.

Vasile Alexandri. Ediția II din opere complete. *Teatru I.*

De cuprinsul următor:

„Șoldan Viteazul“, Mama Angheluşa“, „Herșcu Boccegiul“, „Clevetici“, „Sandu Napoilă“, „Surugiul“, „Ion Păpușariul“, „Cucoana Chirița“ „Barbu Lăutaru“, „Paraponisitul“, „Kera Nastasia« „Haimana“, „Gură-Cască“, „Stan Covrigariul“, „Vivandiera“, „Păcală și Tândală“, „Scara mâței“ „Craiu nou“, Harță Răzășul“, „Ramășagul“, „Peatra din casă“, „Nunta țărănească“, „Chiriță la Iași“, „Chirița în Provincie“.

Prețul 1 cor. 50 b. (20 bani porto.

Closetul »Transilvania« — o invențiune salutară. Mechanica s'a ocupat în diferite rânduri cu ideia de a construi closete scutite contra înghețului și s'au și inventat mai multe construcțiuni patentate pe acest teren. Cele mai multe construcțiuni de felul acesta au însă un mechanism foarte complicat, încât procurarea unor astfel de closete e împreunată cu multe cheltueli. Afară de aceasta, unele din construcțiunile de până acum, recer ca pe timpul înghețului, să fie așezate în interiorul unor localități scutite de frig.

Closetul, scutit contra înghețului, inventat de d-l *E. Precup* din Brașov, care și-a câștigat patenta în cele mai multe state, are următoarele avantagii:

Closetul acesta poate fi instalat în locuri, cari sunt expuse celui mai aspru frig. Mechanismul e atât de simplu, încât recere numai foarte puține cheltueli. Closetele deja existente, de orice construcție, pot fi transformate prin aplicarea unor puține părți constitutive, în closete scutite contra înghețului.

Principiul construcțiunei closetului »Transilvania« e următorul: Inainte de folosință nu se află nici în tubul de scurgere nici în rezervoar și nici în scoica closetului apă, astfel că posibilitatea, ca în una din părțile amintite apa să înghețe, e cu totul eschisă. Deabea la folosirea closetului apa este adusă printr'un mechanism simplu automatic, prin tubul de scurgere în rezervoir. In același timp se închide ventilul de scurgere al rezervoarului. Conductul se află la o adâncime de 1·50 m. sub pământ, prin urmare la o astfel de adâncime care nu e expusă înghețului. La folosirea closetului, rezervoarul se umple astfel, că mechanismul-automat regulează cantitatea apei afluente. După folosire, mechanismul produce efectul contrar, astfel că scurgerea apei din conduct se oprește, iar ventilul de închidere a rezervoirului se deschide. In momentul acesta, apa adunată trece în scoica closetului și de acolo în canal. Prin urmare se ivește iarăși raportul ca înainte de folosirea closetului.

Dacă luăm în considerare, că closetele, fără părțile aceste mechanice cari le scutesc contra frigului, recer iarna cheltueli necontenite, fiind în cazul, când nu se află în locuri scutite, necontenit expuse înghețului, mai departe dacă luăm în considerare, că construirea unor astfel de closete în locuri scutite, e împreunată cu multe cheltueli, căci camere s'au alte locuri, pe cari le-am folosit până acum spre alte scopuri, trebue în mod corespunzător transformate, ba trebue din nou zidite, neesistând până acum — invenția closetelor scutite contra înghețului, nu poate fi destul apreciată, din contră poate fi numai dorită de proprietarii de case, deoarece closetele aceste se pot construi și în closetele esistente, căci din descrierea de mai sus reiese destul de lămurit, că o înghețare a apei este imposibilă.

ULTIME ȘTIRI.

Budapesta, 21 Aprilie. Biroul semioficios al corespondenței telegrafice ungare dezminte știrea ziarului „Wiener Algemeine Zeitung“, că primul ministru ungar Wekerle ar fi promis Maj. Sale fără știrea guvernului său, că delegațiile vor aproba mărirea soldelor ofițerești. Comunicatul spune, că Wekerle nu face nimic fără știrea colegilor săi și că între primul ministru și membrii cabinetului domnește perfectă unire.

Budapesta, 21 Aprilie. Congresul social-democraților a votat o rezoluțiune, prin care se stabilește că partidul social-democrat consideră amânarea presentărei proectului cu privire la reforma electorală, ca un atentat în contra lucrătorilor și vede în această amânare un pretext și o încercare a guvernului de a se eschiva dela introducerea votului universal. Congresul a luat apoi hotărârea de a se *organiza greva politică generală și în cazul când guvernul ar introduce votul plural și nesecret* Organizarea și extensiunea acestei greve va fi stabilită într'un congres social.

Lemberg, 21 Aprilie. Universitatea de aici va fi închisă în tot timpul semestrului de vară, pentrucă sunt temeri de ciocniri între studenții ruteni și polonezi.

Roma, 21 Aprilie. Ziarele anunță, că jumătate din flota italiană din Gaeta va ocupa insula Mitiline, iar cealaltă jumătate va bloca golful Derna și Tripolis. In Orient se va demonstra la Salonic, Valona, Smyrna sau Ierusalim.

Diverse.

Cutremure de pământ artificiale. Se așteaptă minuni dela expoziția univer. sală din 1912, care va avea loc la Tokio. Japonezii chibzuesc niște lucrări, cari să ne facă să uităm turnul Eiffel, și de pe acum ni-se laudă o expoziție ciudată, care va consta într'o înviere a principalelor cutremure de pământ din imperiul japonez. De altminteri lucrul nu e cu totul nou. Ceva la fel s'a arătat și la expoziția universală din Chicago, în 1893. Vre-o câțiva locuitori din Tokio se formară în societate anonimă pentru exploatarea cutremurelor de pământ, alergară la Chicago și căpătară concesiunea unui teren, pe care ridicară o clădire mișcătoare.

Acest pavilion compus din camere împărțite în saloane de cafenea și restaurant, era așezat pe un platou central izolat de pământ, pus în mișcare printr'un sistem de pistoane și propulsoare, pe cari o mașină cu aburi le mișca în toate direcțiile.

Inginerul societăței își procurase dela observatorul din Yokohama diagramele principalelor cutremure de pământ, cari dezolaseră imperiul, și mașina lui îi îngăduia să reproducă întocmai toate zguduirile acestor calamități.

Dela inaugurarea lui chiar, pavilionul catastrofelor japoneze avu un succes nebun. Curioșii nu mai încăpeau, deși prețul de intrare era de un dolar. Ei se plimbau prin saloane sau se așezau în fața meselor, unde li-se servea rachiu de orez, până în momentul când deodată, fără nici o înștiințare prealabilă, pavilionul începea să se miște cu furie pe baza lui, se scufunda în pământ, se apleca la dreapta și la stânga, se întorcea la suprafață și își relua, în sfârșit, nemișcarea lui.

Atunci, pe când clienții azvârliți unii asupra altora, se sculau cu mare greutate și în mare dizordine, girantul pavilionului îi saluta anunțând:

— D-nelor și domnilor, cutremurul de pământ, pe care am avut onoarea să-l executăm în fața d-voastră, e acela care la 5 Aprilie 1876, la Nagasaki, a distrus 243 de case și a pricinuit moartea a 854 de locuitori.

Cu douăsprezece zguduiri pe oră, pavilionul producea opt mii de lei pe zi, iar societatea pentru exploatarea cutremurelor de pământ japoneze a distribuit 654 la sută acționarilor ei.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor respons.: Victor Branisce.

Publicațiune.

Institutul de credit și economii „CHIORANA“, în adunarea generală extraordinară ținută la 17 August 1907. a decis cu unanimitate urcarea capitalului social dela 100.000 cor. la suma de 200 000 cor prin o emisiune nouă de 100 acții în valoarea nominală de câte 100 cor.

Intru realizarea acestui concluz, pe baza autorizării primite dela adunarea generală, prin aceasta ne luăm voie a le oferi On acționari ai institutului nostru pentru cumpărare 1000 acții nouă pe lângă condițiunile următoare:

1. Fiecare acționar vechiu al institutului are drept să opteze și să subscrie din emisiunea nouă, cu prețul nominal de 100 coroane și 3 cor. spese, atâtea acții câte posede transcrise pe numele său din emisiunea primă.

2. Terminul de optare și subscriere pentru acționarii vechi, se fixează **până în 1 a Mai 1908**, cu acea, ca toți acționarii vechi deodată cu declarațiunea de subscriere, sub urmările pierderei dreptului de opțiune, sunt datori să depună la institut, până în 1-a Maiu 1908. toate acțiile lor vechi fără coala de cuponi, pentru cari optează la subscriere și să plătească la cassa institutului dela fiecare acție subscrisă din emisiunea nouă 10 cor. ca prima rată din prețul acțiilor emise și 3 cor. spese.

Acționarii vechi, cari nu au participat la subscriere până la terminul de 1-a Maiu 1908. își pierd dreptul de prioritate și favorul de a subscrie acții din aceasta emisiune cu prețul nominal de 100 cor. și 3 cor. spese.

Acțiile depuse la institut pentru optare se stampilează cu notă de opțiune și se restituesc imediat acționarilor, dimpreună cu un titlu provizor de acții, în care se induce plătirea ratei prime și a tuturor ratelor următoare.

3 Prețul de emisiune a acțiilor, conform dispoziției §-lui 6 din statute se plătește în zece rate și anume:

a) prima rată, dimpreună cu spesele de 3 cor. conform punctului 2 al acestei publicațiuni, este a se plăti deodată cu optarea cel mult până în 1-a Maiu 1908.

b) a doua rată 10% până în 1-a Iulie 1908.
c) a treia rată 10% până în 1-a Septem. 1908.
d) a patra rată 10% până în 1-a Novem. 1908.
e) a cincea rată 10% până în 1-a Ianuarie 1909.
f) a șeasa rată 10% până în 1-a Martie 1909.
g) a șeptea rată 10% până în 1-a Maiu 1909.
h) a opta rată 10% până în 1-a Iulie 1909.
i) a noua rată 10% până în 1-a Septem. 1909.
j) a zecea rată 10% până în 1-a Novem. 1909.

Fiecare acționar are însă drept să plătească mai multe rate, sau toate ratele înainte de termin

In lipsa de plată a ratelor la terminele fixate să aplică dispozițiile §-ului 11 din statute, în senzul cărora acția neplătită se anulează și în locul aceleia să emite un nou titlu de acție, iară ratele plătite cad în favorul fondului de rezervă.

4. Acțiile noue, după plătirea tuturor ratelor, vor participa la toate beneficiile și se vor bucura de toate drepturile, ce posed acționarii vechi, dar la dividendă participă numai cu începutul dela 1 Ianuarie 1910.

Se face escepțiune pentru acțiile, cari se vor plăti total, până la finea anului 1908, fiindcă acele vor participa și la dividenda, care se va statori prin adunarea generală pe anul de gestiune 1909.

Dela plătirea ratelor până în 31 Decemvrie 1909 acționarii primesc după ratele plătite 5% interese, iară după ratele restante plătesc 8% interese de întârziere.

Eliberarea acțiilor nouă va urma numai după plătirea prețului întreg a acelora.

5. Acțiile neoptate și nesubscrise de acționarii vechi, până la terminul de 1-a Maiu 1908, începând dela acest termin până la 1-a Iunie 1908, se vând cu prețul de 120 coroane pentru una acție și 3 cor. spese.

Direcțiunea începând dela 1 a Maiu 1908, primește și pentru aceste acții însinuarea de subscriere atât din partea actionarilor vechi, cât și din a altora.

Deodată cu aceste însinuări de subscriere sunt a se trimite la adresa institutului și câte 12 coroane **dela fiecare acție, ca prima rată din prețul aceleia.** Subscrierile de acții se vor lua în considerare în seria precum a sosit acelea la institut împreună cu rata primă de 12 coroane de acție și 3 coroane spese.

Ratele următoare, din prețul acestor acții, sunt de a să răspunde dela fiecare acție în terminii următori:

a) rata a doua de 12 cor. este a să plăti până în 1 August 1908.
b) rata a treia de 12 cor. este a să plăti până în 1 Octom 1908.
c) rata a patra de 12 cor. este a să plăti până în 1 Decem. 1908.
d) rata a cincea de 12 cor. este a să plăti până în 1 Febr. 1909.
e) rata a șasa de 12 cor. este a să plăti până în 1 Aprilie 1909.
f) rata a șeptea de 12 cor. este a să plăti până în 1 Iuniu 1909.
g) rata a opta de 12 cor. este a să plăti până în 1 August 1909.
h) rata a noua de 12 cor. este a să plăti până în 1 Octom. 1909.
i) rata a zecea de 12 cor. este a să plăti până în 1 Decem. 1909.

Dispozițiile din punctele 3 și 4-a acestei publicațiuni să vor aplica și față de acești acționari noi.

Dat în Șomcuta-mare, 11 Februare 1908.

Direcțiunea institutului de credit și economii
„CHIORANA“.

Tipografia A. Mureșianu, Brașov.